

Fredspris-skepsis

REPLIKK

Mark Taylor og Christian H Ruge

Fafo AIS

PRIO-DIREKTØR Stein Tønneson mener seg feilsitert og misforstått av oss (Dagbladet 19.10). Det er synd. Vi siterte ikke Tønneson i vår kronikk om Fredsprisen 16.10, men refererte til, og tolket hans kommentarer på Dagsrevyen 8. oktober. Tønnesons og PRIOs viktige bidrag til forståelsen av gamle og nye kriger stiller vi ikke spørsmålsteget ved.

Men, vi sitter fremdeles med et ubesvart spørsmål: Hvorfor bruker Tønneson og andre en annen standard i sin vurdering av fredsprisvinneren i år enn i fjor?

I fjor ble Nobels Fredspris tildelt til Shirin Ebadi fra Iran. Hun er kvinne- og menneskerettighetsaktivist, og arbeider med viktige sosiale og politiske spørsmål i sitt eget land, som ligger i en konfliktfylt region, men som ikke er i krig.

Kommentarene som fulgte franorsk hold var entydig positive. Carl I Hagen kalte tildelingen «...en aktiv prisutdeling for å få satt søkelys på viktige problemstillinger...» (NTB 11. okt.). Stein Tønneson var entusiastisk: «Jeg vil nesten kalle dette en storeslem for Nobelkomiteen. De har funnet en kandidat som både er iraner – som de aldri har hatt før – en muslim, samt en kvinne ... Her har de virkelig fått til en pris som retter opp mange skjevheter i prisens historie.» (P4-nyhetene, 10. okt.)

I år tildelte Nobelkomiteen Fredsprisen til Wangari Maathai fra Kenya. Hun er miljø- og menneskerettighetsaktivist, og arbeider med viktige sosiale og politiske spørsmål i sitt eget land, som ligger i en konfliktfylt region, men som ikke er i krig.

Kommentarene som fulgte franorsk hold var varierte, fra entusiasme til dyp skepsis. Tønneson tilhørte skeptikerne. I sitt svar til vår kronikk om saken, utdypet han: «Så ga Nobelkomiteen altså prisen til en fremtredende miljøaktivist, som i tillegg har kjempet for kvinners rettigheter, for demokrati og mot korrupsjon, men som ikke har vært spesielt engasjert i spørsmål om krig og fred. Det kunne jeg ikke la være å kritisere.» (Dagbladet 19.10)

HVORFOR BLE tildelingen til Ebadi knapt kritisert av andre enn mullaene i Iran og Lech Walesa, mens dette års tildeling til Maathai må kritiseres – nærmest på et faglig grunnlag – slik Tønneson skriver?

For oss ser det ut som om tildelingen til Ebadi hylles fordi hun er en sentral, demokratisk, opposisjonell i et muslimsk land i Midtøsten, utropt av USA som hovedfiende, med anerkjent «strategisk beliggenhet», og som sannsynligvis utvikler atomvåpen. Iran er derfor definert som av betydning for vår egen sikkerhet. Mens Maathai, som jobber med politisk og sosial mobilisering på et kontinent der kriger og folkemord har tatt livet av millioner det siste tiåret, faller igjennom. Dette tross for de slående likhetene mellom de to prisvinnere. Er det fordi Maathais arbeid ikke er relevant for fred, eller er det fordi hun arbeider i et område som ikke er av strategisk betydning for oss her i Nord, for den globale krigen mot terror?

Vi ser fram til debatten som Tønneson inviterer til om hva som konstituerer trusler mot fred og sikkerhet, mot hvem og tiltakene for å møte dem. Men i den debatten er det også viktig å ta med at sikkerhet for oss ikke alltid er det samme som sikkerhet for andre.